

Posudek diplomového projektu Universal Basic Oppression Martiny Růžičkové
Václav Janoščík, oponent

Martina Růžičková v rámci svého diplomového projektu prezentuje koncept či instalaci nazvanou *Polyamory Design Unit*. V jejím rámci autorka vytvořila spekulativní vizi budoucnosti bez práce, rodiny či genderového vyhranění a zároveň přebudovala páté patro FAVU na jakýsi showroom prezentující funkční jednotku uvnitř takto pojaté společnosti. Její projekt tak zahrnuje rozsáhlou spolupráci napříč uměním, designem, architekturou, sociologií a filosofií. Jeho centrum nicméně představuje koncepce společenské jednotky reprodukující se v autorkou vymezených společensko-technologických podmínkách. Diplomová práce tak zahrnuje nejen práci s vizuální formou koncepce, ale zejména plánování, spolupráci s odborníky zejména pak spekulaci

I přes velkorysost tohoto projektu, právě jeho spekulativní charakter i široká rozkročenost nutně vyvolává určitou nejistotu, jak a co lze hodnotit či posoudit. Na jednu stranu má projekt performativní a instalační výsledek; ten je ale dílem široce pojaté kolaborace a zároveň je spíše přidáný k samotnému konceptu polyamory jednotky. Nicméně jsem rád, že autorka nerezignovala právě na estetickou či vizuální stránku projektu. Samotná instalace drží krok obdobně zaměřenými projekty zavedených umělců, rovinu spolupráce a performance, zdá se autorka zvládla ještě lépe. Také z hlediska textové části mohu konstatovat pokročilou práci, i když by bylo možné kritizovat absenci důslednější rešerše (text je spíše popisný a narativní, autorka odkazuje prakticky jen na Christophera Kulendrana Thomase a Bruno Latoura).

Konečně se tak můžeme dostat k vnitřní logice spekulativního projektu. Martina Růžičková relativně detailně popisuje podmínky jí koncipované spekulativní reality a velmi vhodně se koncentruje na funkční jednotku. Její koncept přitom jednoduše „nespekuluje“, neupadá v pouhou futurologii, ale věnuje se jasně narýsovaným problémům. Například dané sociální podmínky chápe jako „novou normalitu“, která vlastně zakládá novou politiku identity, vůči níž dokonce klade budoucí „reakční“ pozice. Ale možná právě zde můžeme sledovat jisté vnitřní problémy. Například autorka prakticky nesleduje souvislost mezi současnou a její spekulativní situací, či normalitou. Chápu, že to není přímým předmětem jejího zájmu, ale absence tohoto spojení je zároveň absencí některých politických důsledků. Například - pokud v centru dnešních společenských problémů je právě schematismus politiky identity – proč autorka reaguje vlastně jen aktualizací politiky identity na budoucí podmínky. Máme to chápat jako fakt, že politiku identity nelze překonat, pouze přesměrovat? A do jaké míry je jí vykreslená budoucnost vlastním pozitivním cílem – do jaké míry je sama reakční vůči přítomné heterosexuální normativitě? Jak je to tedy s dialektikou emancipace a reakčnosti?

Na obecné úrovni se můžeme z těchto důvodů klást otázky po tom, jak tedy nakládat s budoucností (v umění). Pro postrukturalisty a dnes pak pro autory jako například Franco Bifo Berardi, či Frederic Jameson spočívá využití vektoru budoucnosti spíše v nabourání (současného) stavu hegemonie, a nikoli ve vytváření nového universalismu. Naopak v pracích Nicka Srniceka a částečně i Benjamin Brattona jde právě o vytvoření nové (levicové,

environmentálně zodpovědné) politicko-technologické hegemonie, a zdá se, že do této linie spadá tako autorčin projekt. S tím je pak ale spojený utopistický a solucionistický (řešení slibující) rozměr jejich myšlení, kam by například směřovala moje případná otázka, či přímo kritika.

Tyto reflexe ale nejsou ani tak kritikou, jako spíše důkazem o možnostech komplexně promyšleného projektu Martiny Růžičkové, která prokázala nadstandartní schopnost pracovat se závažnými společenskými tématy i přiléhavým a náročným řešením a to včetně schopnosti reagovat na podněty, diskusi a konzultace. Práci proto doporučuji k obhájení s hodnocením A-B.